

Ա.Կ. ՊՈՂՈՍՅԱՆ, Վ.Վ. ՍԱՐՈՑԱՆ, Զ.Ռ. ԲՈՆԻԱԹՅԱՆ

ՄԱՀՄԱՆԱՅԻՆ ՅՈՒՂՄԱՄԲ ՇՓՄԱՆ ՕՐԻՆԱԶՍՓՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՒ
ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՑԱԼ

Ուսումնասիրվել է քսուքայուղային նյութերում տարբեր բաղադրակազմի հավելանյութերի պարունակությունից կախված շփագիտական բնութագրերի փոփոխությունը: Ճշգրտվել է քսուքայուղերի հակաքերձվածքային հատկությունները բնութագրող պայմանական բեռնվածքի և մաշման ուժգնության գործակցի միջև հաստատված կոռելյացիան, ինչը հնարավորություն է տալիս փոքրաքանակ փորձերի միջոցով կանխատեսել քսուքայուղային նյութերի հակամաշվածքային հատկությունները:

Առանցքային բառեր. շփագիտություն, սահմանային յուղում, հավելանյութ, քսուքայուղ, մակակլանում, կերամաշում:

Սահմանային յուղումը վերաբերում է շփման այն պրոցեսին, որտեղ, ելնելով բեռնվածության ու արագության արժեքներից, շփվող մակերևույթների անջատման համար հիդրոդինամիկ կամ էլաստահիդրոդինամիկ հեղուկային յուղման շերտի կարիք չկա [1]: Յուղվող շատ համակարգերում, որոնք նախատեսված են առատ յուղման պայմաններում աշխատելու նպատակով, իրականում շփումը տեղի է ունենում սահմանային յուղման պայմաններում: Դրա պատճառով, երբ շփման պայմանները վատանում են, սահմանային յուղման հատկություններն են, որ կանխում են շփագույզի շարքից դուրս գալը:

Բոլոր յուղման ռեժիմներից սահմանայինն ամենաքիչ հասկանալին է [1, 2]: Դրա համար կան առնվազն երեք պատճառներ՝ սահմանային յուղումն ընդգրկում է մակերևութային շատ բարակ շերտեր, որոնց ուսումնասիրումն ու չափումը չափազանց դժվար են: Սահմանային յուղումը մեծապես կախված է այնպիսի գործոններից (մետաղական մակերևույթներից, յուղերի ու քսուքների բնույթից, խոնավությունից, օքսիդացման հավանականությունից և այլն), որոնք դժվար են հսկվում: Սահմանային յուղումն ընդգրկում է տարբեր մեխանիզմների միաժամանակյա ազդեցությունը: Այդ պատճառով սահմանային յուղման ընդհանուր տեսական մոդել դեռևս գոյություն չունի, ուստի լայն տեղ է հատկացվում փորձնական արդյունքներին:

ISO4378/3 միջազգային ստանդարտի համաձայն՝ սահմանային յուղման բնութագիրն արտահայտվում է ոչ թե քսուքայուղային նյութի ծավալային մածուցիկության հատկանիշներով, այլ շփամակերևույթների և քսուքայուղային նյութերի փոխազդեցության ընթացքում ֆիզիկական մակակլանման (ադսորբցիայի) կամ քիմիական ռեակցիայի արդյունքում առաջացող սահմանային շերտերի հատկություններով: Սահմանային շերտերի դերը կայանում է շփման մակերևույթների բաժանման, մետաղական անմիջական հպման և կերամաշման առաջացման հնարավորության կանխման մեջ: Գործնականում ժամանակակից մեքենաների և մեխանիզմների հեղուկ կամ պլաստիկ քսուքանյութերով յուղված և ծանրաբեռնավորված շփահանգույցները որոշակի պահերի (գործարկման և շարժականգառի, բարձր հպակային բեռնվածքների կամ ջերմաստիճանների, շփվող մեքենամասերի հարաբերական տեղաշարժի ցածր արագությունների

դեպքում) աշխատում են սահմանային յուղման ռեժիմներում: Սահմանային յուղման շփման պայմաններում յուղման միջավայրի և պինդ մարմինների մակերևութային միջև փոխազդեցության առաջին փուլը ֆիզիկական մակակլանումն է:

Բարձր (ավելի քան 6 ՄՊա) հպումային ճնշման դեպքում քսուքայուղային նյութի մակակլանված մոլեկուլները կարող են արտաձգվել հպման տեղամասից, որի հետևանքով բազմամոլեկուլային շերտը դառնում է ավելի բարակ: Արդյունքում մետաղի մակերևույթը մերկանում է՝ անմիջական հպման տեղերում առաջացնելով այսպես կոչված եռակցման կամրջակներ: Դրանց քայքայման արդյունքում առանձնանում են մաշման արգասիքներ (մասնիկներ): Եթե ադիեզիոն կապերի արժեքը գերազանցում է կրիտիկականին, առաջանում է քերծվածք, այնուհետև՝ մակերևութային կերամաշում: Ֆ. Բոուլենի մոդելի [3] համաձայն՝ հպումն իրականացվում է անհարթությունների մերկացված գագաթներով, ինչը մեծ ազդեցություն ունի շփման գործակցի արժեքի վրա.

$$f = \gamma f_m + (1 + \gamma) f_c, \quad (1)$$

որտեղ f - ը շփման գործակիցն է սահմանային յուղման ժամանակ, γ - ն շփահանգույցի մետաղական հպման մասն է, f_m - ը և f_c - ն շփման գործակիցներ են, համապատասխանաբար, մաքուր մետաղական և չվնասված սահմանային շերտի միջոցով հպման դեպքերում:

Սակակլանված շերտով տեղայնացված մետաղական հպման տեղամասերում, առանձին միկրոանհարթությունների գագաթներով ընթանում է չափավոր ադիեզիոն մաշում, ինչն արտահայտվում է շփագույգերի միկրո- և մակրոերկրաչափության փոփոխությամբ [2]: Այդ դեպքում առաջին մոտեցմամբ

$$I_V = \gamma I_m + (1 - \gamma) I_c, \quad (2)$$

որտեղ I_V - ն սահմանային յուղմամբ շփման ծավալային մաշումն է, I_m - ը՝ մետաղական հպակի տեղամասում ադիեզիոն մաշումը, I_c - ն՝ քսուքայնության շերտի տակ մաշումը:

Քանի որ մակակլանված շերտով յուղման պայմաններում I_c - ի մեծությունը կարելի է անտեսել, ապա, համաձայն Ռոուի [2]՝

$$I_V \approx \gamma I_m: \quad (3)$$

Որքան մեծ է մետաղական հպման մասը, այնքան մեծ են շփման կորուստները և մաշումը:

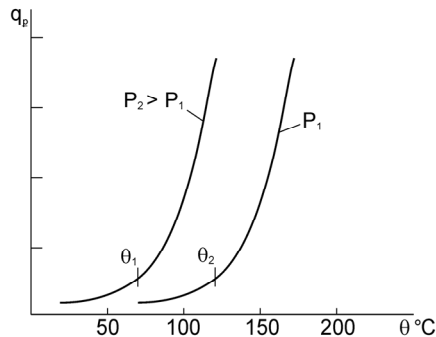
Շփման ծանր ռեժիմների պայմաններում (օրինակ՝ ատամնավոր կառչման) կերամաշումից ու շփման հանգույցի խափանումից խուսափելու նպատակով յուղերի մեջ ավելացնում են քիմիապես ակտիվ հավելանյութեր (присадки), սովորաբար, ծծմբի, քլորի կամ ֆոսֆորի միացությունների տեսքով [1]: Շփական հպակում զարգացող բարձրաջերմաստիճանային պայմաններում հավելանյութերի շնորհիվ շփման մակերևութների վրա առաջանում են քիմիական միացություններ, որոնք տեղաշարժի փոքր դիմադրության պատճառով զգալիորեն նվազեցնում են շփումն ու ադիեզիոն մաշումը: Ընդունված է համարել, որ մինչ մետաղական մակերևութի հետ քիմիական ռեակցիան տեղի է ունենում հավելանյութերի տրոհում շփումից առաջացած բարձրաջերմաստիճանային պայմաններում: Ուստի ակնհայտ է, որ հավելանյութերի տրոհման և դրա հետևանքով առաջացած քիմիական ռեակցիայի ջերմաստիճանների միջև որոշակի կապ գոյություն ունի [4]:

Քիմիական ռեակցիայի ուժգնությունն արտահայտվում է ցուցչային հավասարումով.

$$q_p = A \exp(k / R\theta), \quad (4)$$

որտեղ A - ն և k - ն հաստատուններ են, R - ը՝ գազային հաստատունը, θ - ն՝ ջերմաստիճանը:

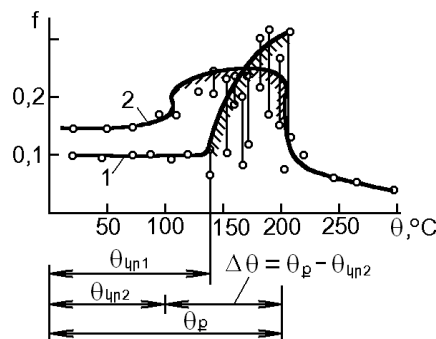
Մակերևութային նորմալ աշխատանքային ջերմաստիճանները պետք է լինեն նկ.1-ում նշված θ_1 - ից և θ_2 - ից ցածր [1]:

Նկ.1. Քիմիական ռեակցիայի ուժգնության կախումը մակերևութային ջերմաստիճանից տարբեր P_1 և P_2 ճնշումների դեպքում

Սահմանային յուղման ունակության գնահատման Ռ.Մ. Մատվենսկու ջերմաստիճանային մեթոդը [4] հնարավորություն է ընձեռում հետևելու շփման f գործակցի փոփոխմանը՝ θ ջերմաստիճանի աճից կախված: Որպես սահմանային յուղման շերտերի ջերմունակության գնահատման չափանիշներ ընդունված են՝

1. Կրիտիկական $\theta_{կր}$ ջերմաստիճանը, որի դեպքում տեղի է ունենում շփման f գործակցի կտրուկ աճ: Այն ուղեկցվում է անհավասարաչափ շարժմամբ ու մաշվածքի աճով: $\theta_{կր}$ - ը բնութագրում է սահմանային յուղման շերտի քայքայումն ու մետաղական հպման առաջացումը (նկ.2, կոր 1):

Նկ.2. Սահմանային յուղման շփման f գործակցի բնորոշ կախումները ջերմաստիճանից.

1(հանքային յուղ (վազելինային) մակերևութաակտիվ հավելանյութով (0,1% ստեարինային թթու), 2(հանքային յուղ քիմիապես ակտիվ (1,5% քլորպարաֆին) հավելանյութով [4]

2. Շփման մակերևույթների քիմիական բարեփոխման (ք ջերմաստիճանը, որի դեպքում յուղի մեջ ավելացված քիմիապես ակտիվ հավելանյութի տրոհման և դրա արդյունքների ու մետաղի քիմիական ռեակցիայի հետևանքով շփման մակերևույթի վրա առաջանում են ցածր տեղաշարժի դիմադրությամբ շերտեր, որոնք կատարում են յուղման նյութի ֆունկցիա: Դրա ձևական հատկանիշները շփման գործակցի փոքրացումն ու ցատկաձև շարժման դադարումն են (նկ.2, կոր 2):

Կրիտիկական ջերմաստիճանի դեպքում տեղի է ունենում յուղի մոլեկուլների ֆիզիկական ապակոդմնորոշում սահմանային շերտում, դրանց դետորբում և, որպես հետևանք, շերտը կորցնում է շփման մակերևույթները միմյանցից անջատելու հատկությունը: Դա, ընդհանուր առմամբ, վերականգնվող պրոցես է, որը ենթարկվում է ջերմադինամիկայի օրենքներին և կախված է մակակլանման ջերմաստիճանից: Երբ ջերմաստիճանը շփման մակերևույթի վրա հասնում է քիմիական բարեփոխման (ք ջերմաստիճանին, առաջանում են պինդ յուղերի նման շերտեր: Դրանց գոյացումը կապված է քիմիական ռեակցիաների շնորհիվ տեղի ունեցող անվերականգնելի պրոցեսների հետ:

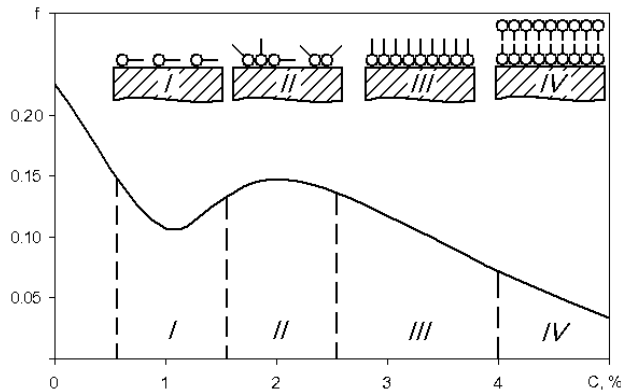
Մակերևութաակտիվ նյութեր (հավելանյութեր) պարունակող քսուքայուղերով շփահանգույցների շահագործման պայմաններում դրանց պարունակության աճի հետ մեկտեղ շփման գործակիցը սովորաբար նվազում է մինչև որոշակի արժեք, այնուհետև, հավելանյութի պարունակության հետագա աճի պարագայում, գործնականում չի փոփոխվում: Շփման մակերևույթների վրա մակակլանված շերտի (թաղանթի) մոլեկուլները հիմնային յուղի հետ գտնվում են դինամիկ հավասարակշռության մեջ, և հավելանյութի պարունակության հետագա աճն այդ շերտում նպաստում է մետաղական մակերևույթների անմիջական հպման մակերեսի նվազմանը [2]:

Բ. Վ. Դերյագինի [5] համաձայն՝ հավելանյութերի փոքր բաղադրաչափերի դեպքում մակակլանվող մոլեկուլները շփման մակերևույթների վրա տեղակայված են հորիզոնական դասավորվածությամբ (նկ.3), ինչը համապատասխանում է այդ մոլեկուլների և պինդ մարմնի փոխադարձ ձգման նվազագույն էներգիայի արժեքին: Մակակլանված շերտում հավելանյութի պարունակության աճի հետ մետաղական հպման չափամասը նվազում է և, համապատասխանաբար, փոքրանում է շփման f գործակիցը: Մետաղական մակերևույթի վրա մակակլանվող մոլեկուլների թվի աճի հետ մոլեկուլները կամ դրանց խմբերը սկսում են աստիճանաբար ուղղաձիգ դիրք գրավել: Պինդ մարմնի մակերևույթի հետ փոխազդեցության մեջ են մտնում ավելի մեծ թվով ակտիվ մոլեկուլների խմբեր, համեմատած մակերևույթից պոկված ոչ բևեռային մոլեկուլների փոքր քանակության հետ: Մակերևույթի վրա ինչպես ուղղաձիգ (կամ թեք), այնպես էլ հորիզոնական կողմնորոշմամբ մոլեկուլների առկայությունը բերում է շփամակերևույթների ինքնատիպ «մոլեկուլային խորդուբորդության» առաջացմանը (նկ.3), ինչի պատճառով շփման գործակցի արժեքն աճում է:

Հիմնային յուղում հավելանյութի պարունակության հետագա աճի հետ ուղղաձիգ կողմնորոշումը տարածվում է ավելի մեծ քանակով մակակլանված մոլեկուլների վրա (նկ.3), հպակի մակերևույթը հարթվում է, և շփման գործակցի արժեքը կրկին նվազում է: Երբ վերջապես ձևավորվում է ուղղաձիգ կողմնորոշմամբ հավելանյութի մոլեկուլների կիպ դասավորված շերտը՝ շփման մակերևույթներն անջատվում են միմյանցից ադհեզիոն փոխազդեցությունը թուլացնող բավարար չափով:

Սակայն, հավելանյութերի բաղադրակազմից կախված, հնարավոր են քիմիական տարբեր ռեակցիաներ հավելանյութի ակտիվ տարրերի և մետաղական

շփամակերևույթի միջև, որոնք կարող են անդրադառնալ շփման ուժի (գործակցի) փոփոխության օրինաչափության վրա: Իրոք, փորձարարական հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ շփման մակերևույթի վրա մակակլանված շերտի առանձնահատկության պատճառով շփման f գործակցի փոփոխման դինամիկան տարաբնույթ է [6]: Այսպես, նկ. 4-ի ա, բ և գ գրաֆիկներում արդյունաբերական Ի-40Ա յուղի հիմքով և դիքլորբութեն (ԴՔԲ), դիքլորէթան (ԴՔԷ) ու դիքլոր-կապրիլետ (ԴՔԿ) հավելանյութի խտության ավելացման դեպքում շփման գործակիցը սկզբից կտրուկ իջնում է, այնուհետև մի փոքր կայունանում, իսկ հետո միալար նվազում՝ դրանով հանդերձ լիովին համապատասխանելով վերը նշված օրինաչափությանը (նկ.3):

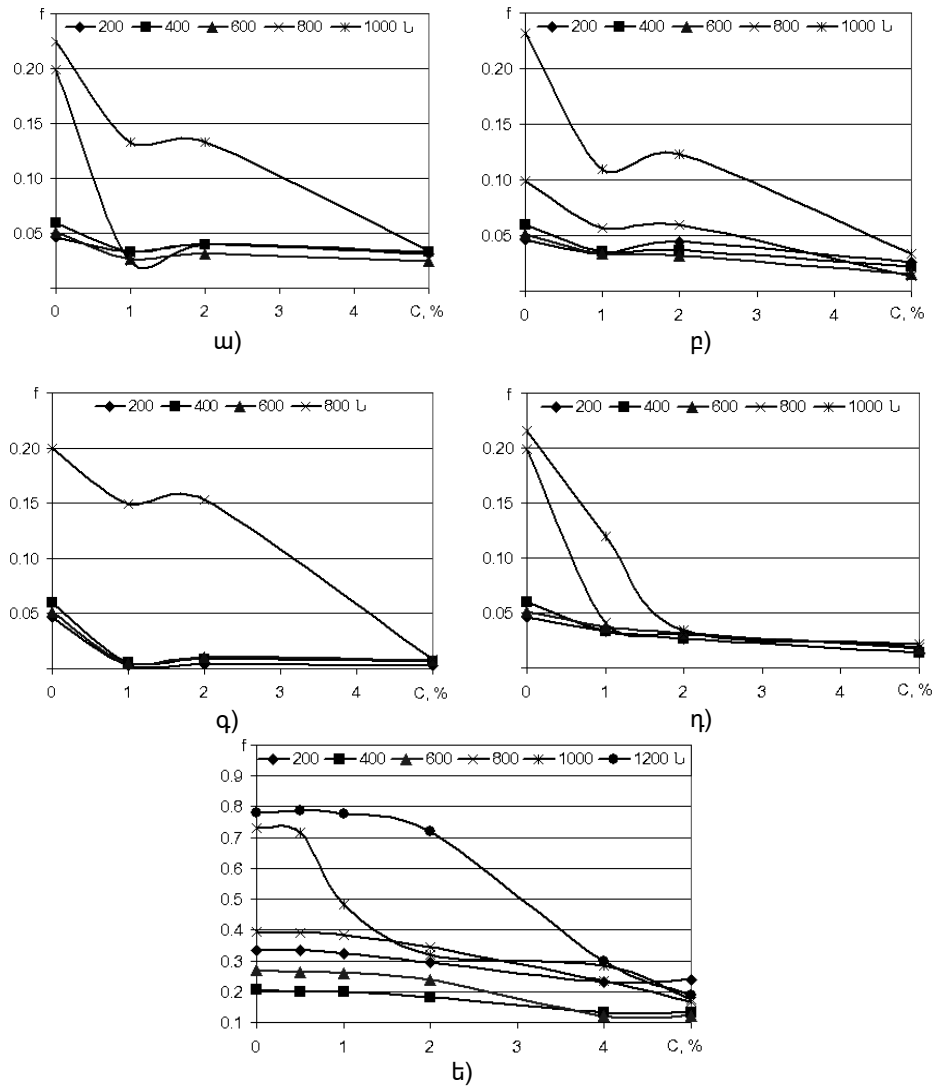

Նկ. 3. Մակերևութաակտիվ մոլեկուլների բաշխվածության բնույթից կախված շփման f գործակցի փոփոխությունը

Շփման գործակցի նվազման պատճառ կարող է հանդիսանալ նաև ակտիվ ատոմների (օրինակ՝ քլորի) փոխազդեցությունը յուվենիլային մակերևույթների հետ՝ առաջացնելով պաշտպանիչ շերտեր (մետաղի քլորիդ), որոնք մետաղի հետ համեմատած ունեն տեղաշարժի նկատմամբ փոքր դիմադրություն և հեշտորեն քայքայվում են: Իսկ ահա ազոտով հարուստ Կատամին-ԱԲ14 հավելանյութի պարունակության ազդեցությունը շփման գործակցի վրա հանգեցնում է անընդհատ նվազմանը՝ ազոտի հակակոռոզիոն հատկության շնորհիվ: Եռէթանոլամինի (ԵԷԱ) պարունակության ազդեցությունը օլեինաթթվի արտադրական թափոններում գնահատելու համար հարկ է հաշվի առնել այն հանգամանքը, որ ԵԷԱ-ն կիրառվել է որպես թանձրացուցիչ: Նկ. 4, ե-ից երևում է, որ ԵԷԱ-ի մինչև 2 % պարունակությունը շփման գործակցի վրա գործնականում ազդեցություն չի ունենում, իսկ դրա խտության հետագա աճը նորից հանգեցնում է շփման գործակցի նվազմանը ԵԷԱ-ի հակակոռոզիոն ազդեցության և թթվայնության փոքրացման պատճառով:

Մաշման օրինաչափությունները լիակատար արտացոլող հաշվարկային կախումների ու բանաձևերի արտածումը, հաշվի առնելով մաշման պրոցեսի վրա ազդող բազմապիսի գործոնները, չափազանց դժվար խնդիր է և դեռևս գտնվում է իր լուծման փուլում: Ուստի ավելի հաճախ կիրառվում են փորձնական եղանակով ստացված կախումներ, որոնք սակայն արտահայտում են այս կամ այն փաստացի

մաշման տեսակը, շփման հանգույցն ու կիրառվող նյութերը, շահագործման պայմաններն ու ռեժիմները և այլն [7]:

Նկ. 4. Հավելանյութերի C պարունակության ազդեցությունը քսուրայուղային կոմպոզիտների շփման f գործակցի վրա տարբեր բեռնվածքների դեպքում.

ա) $\text{I-40U} + \text{ԴՔԲ}$, բ) $\text{I-40U} + \text{ԴՔԷ}$, գ) $\text{I-40U} + \text{ԴՔԿ}$, դ) $\text{I-40U} + \text{Կ-ԱԲ14}$, ե) $\text{ՕԱԹ} + \text{ԵԷԱ}$.

Տարբեր դասի օրգանական միացություններից հավելանյութերի հակամաշվածքային և հակաքերծվածքային հատկությունների փորձարարական հետազոտությունները բացահայտում են յուրաքանչյուր դասի հավելանյութերի ազդեցության մեխանիզմի՝ յուրահատկությունները և հաստատում են մեկ ընդհանուր օրինաչափություն՝ հավելանյութերի օպտիմալ ընտրությունը կարող է ապահովել քսուքայուղային նյութերի բարձր՝ հակամաշվածքային և հակաքերծվածքային հատկություններ: Դժվար չէ ենթադրել, որ մաշման և կերամաշման գործընթացների հիմքում ընկած են որոշ ընդհանուր երևույթներ, ուստի բնական է քսուքայուղային նյութերի հակամաշվածքային և հակաքերծվածքային հատկությունների միջև նաև ընդհանուր կոռելյացիայի առկայությունը [7]:

Նման կոռելյացիա քսուքայուղերի հակաքերծվածքային հատկությունները բնութագրող $(P_{\text{կր}} - P)/P$ պայմանական պարամետրի և մաշման ուժգնության գործակցի հակադարձ մեծության $(1/)$ միջև հաստատվել է էմպիրիկ կախման տեսքով [6]: Բազմաթիվ փորձերի հիման վրա (մոտ 400 չափում) տարբեր քսուքայուղերի ու հավելանյութերի համակցության, սահքի արագությունների և շփահամակարգի կոշտության պայմաններում, նման կախման համար առաջարկվել է երկրորդ աստիճանի կորի տեսքով հետևյալ արտահայտությունը՝

$$\frac{P_{\text{կր}} - P}{P} = a \cdot \left(\frac{1}{\alpha}\right)^2 + b \cdot \left(\frac{1}{\alpha}\right) - c: \quad (5)$$

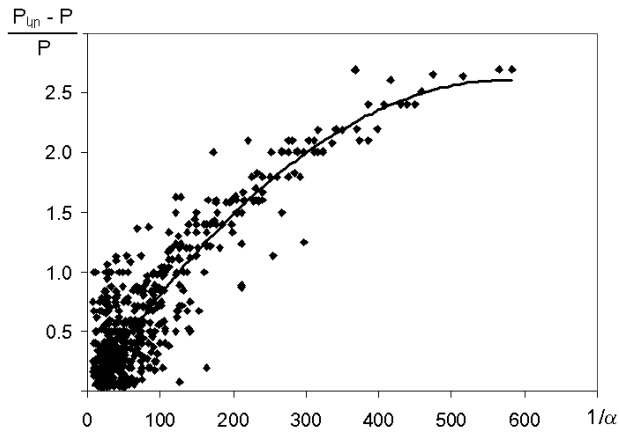
a -ն, b -ն և c -ն գործակիցներ են, որոնք, փորձերի քանակից կախված, ունեն աղյուսակում բերված արժեքները:

Աղյուսակ

a, b և c գործակիցների արժեքները՝ կախված փորձերի քանակից

№	Փորձերի քանակը	a	b	c
1	150	-7.85(10 ⁻⁶)	9.36(10 ⁻³)	-4.44(10 ⁻²)
2	400	-8.56(10 ⁻⁶)	9.1(10 ⁻³)	-6.2(10 ⁻²)
3	700	-8(10 ⁻⁶)	9(10 ⁻³)	-1.5(10 ⁻²)

Քսուքայուղային կոմպոզիտների շփագիտական հատկությունների փորձարարական հետազոտությունները հնարավորություն են տալիս ճշգրտել (5) արտահայտության a, b և c գործակիցների արժեքները՝ հավելանյութերի փորձարկման շրջանակների ընդլայնման միջոցով փորձերի քանակի ավելացման շնորհիվ (շուրջ 700 չափում): Այդ դեպքում $(P_{\text{կր}} - P)/P$ պայմանական պարամետրի և մաշման ուժգնության գործակցի $1/(\alpha)$ հակադարձ մեծության միջև էմպիրիկ կախումն ունի նկ. 5-ում պատկերված տեսքը:

Նկ. 5. Փորձարկվող քսուքայուղային նյութերի հարաբերական մաշակայունության պարաբոլային կոռելյացիան

Ստացված արտահայտությունը (5) հնարավորություն է տալիս՝

- ա) գնահատել փորձարկվող քսուքայուղային նյութի հարաբերական մաշակայունությունն (գործակցի արժեքի չափով,
- բ) մաշման (ուժգնության արժեքի հիման վրա փոքրաքանակ փորձերի միջոցով կանխատեսել քսուքայուղային նյութերի հակաքերծվածքային հատկությունները և որոշել քսուքայուղի կրիտիկական P_{un} բեռնվածության արժեքը:

Այսպիսով, կատարված հետազոտությունները հնարավորություն են տալիս շահագործման տարբեր ռեժիմների համար ընտրել հավելանյութերի տեսակն ու այն օպտիմալ չափաբաժինը, ինչը կապահովի մեքենաների և մեխանիզմների շփահանգույցներում կիրառվող յուղերի բարձր շփագիտական բնութագրեր:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. **Պողոսյան Ա.Կ.** Շփագիտության հիմունքներ. -Երևան: Լույս - Աթենք, 1994-95, -296 էջ:
2. Основы трибологии (трение, износ, смазка) / Под общ. ред. **А.В. Чичинадзе.** - М.: Машиностроение, 2001. - 664 с.
3. **Боуден Ф. П., Тейбор Д.** Трение и смазка. -М.: Машгиз, 1960. -151 с.
4. Смазочные материалы. Антифрикционные и противоизносные свойства, методы испытаний: Справочник / Под ред. **Р.М. Матвеевского, В.Л. Лашхи, И.А. Буяновского** и др. -М.: Машиностроение, 1989. -224 с.
5. **Дерягин Б. В., Чураев Н. В., Муллер В. М.** Поверхностные силы. -М.: Наука, 1985. - 399 с.
6. **Арустамян Ю.С., Погосян А.К., Сароян В.В., Геворкян Г.Р.** Исследование различных классов химических органических соединений в качестве присадок // Трение и износ. - 2000. - №3 (21). – С. 318-322.

7. Pogosian A. K., Arustamian Yu. S., Gevorkian G. R. Prediction method of anti-scoring properties of lubricants // Wear. -Oxford, England, 1993. -167. -P. 85-86.

ՀՊՃՀ(Պ). Նյութը ներկայացվել է խմբագրություն 14.09.2009:

А.К. ПОГОСЯН, В.В. САРОЯН, К.Р. БОНИАТЯН

О ЗАКОНОМЕРНОСТЯХ И ОСОБЕННОСТЯХ ТРЕНИЯ ПРИ ГРАНИЧНОЙ СМАЗКЕ

Изучено изменение трибологических свойств в зависимости от содержания различных составов присадок в смазочных материалах. Уточнена характеризующая антизадирные свойства смазочных материалов корреляционная зависимость между условной нагрузкой и коэффициентом интенсивности изнашивания, что дает возможность малочисленным опытом прогнозировать противоизносные свойства смазочных материалов.

Ключевые слова: трибология, граничная смазка, присадка, смазка, адсорбция, заедание.

A.K. POGOSIAN, W.V. SAROYAN, C.R. BONIATIAN

ABOUT RELATIONSHIPS AND PECULIARITIES OF BOUNDARY LUBRICATION FRICTION

Tribological characteristics dependence upon the content of various additives in lubricants has been studied. The fixed correlation between lubricant anti-scoring properties characterizing conditional loading and wear intensity coefficient which gives possibility for forecasting lubricant anti-wear properties has been corrected.

Keywords: tribology, boundary lubrication, additives, lubricant, adsorption, seizure.